

***Issittumi isumalluutinik Inuit Nunaanni
iluaquteqarneq pillugu Inuit tunngaviusumik
najoqqutassatut Nalunaarutaat***

Aallaqqaasiut

Issittumi pinngortitami isumalluutit annertunerujussui, aatsitassanik ikummatissanillu Issittumeersunik nunarsuarmit piumanerujartornerat, silap pissusiata allanngoriartornerata annertussusia kingunerilu, kiisalu Issittumi avatangiisinut artukkiinerit unammilligassallu allat nassuerutigalugit, aamma

Inuit qitiusumik pisinnaatitaaffii, *Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaanni* akuerineqartut innersuussutigalugit, assigisaanillu inatsisilerinikkut naalackersuinikkullu allakkiani suleriaatsinilu arlaqartuni allani malitassiarineqartut, taakkununga ilaallutik nunamut pisinnaatitaaffiit pillugit inatsisit, atuinissamut pisinnaatitaaffeqarnermik piumasaqaateqarsinnaanermut isumaqatigiissutit, nammineq naalackersorneq, naalagaaffiit akornanni aamma inatsisitigut tunngaviusutigut aaqqissuussinerit, aammattaaq *Issittumi oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat (A Circumpolar Inuit Declaration on Sovereignty in the Arctic)*, aamma

kinguaariiaani Inuit siulit isumassarsiullaqqinnerat, tunniutiinnarumasanninnerat ilisimasaallu mianeralugit, Inuit tamarmik kinguaariinni tamani allanngornernut tulluarsarsinnaassuseqarnerat, Inunnullu kinguaassatsinnut pigisatigut kulturikkullu naleqartitatut tunngaviusussat nakimaatsumik isumagissagaat tatigalugu:

Uagut Inuit, Inuit Nunaanniittut nalunaarutigaarput:

- Inuiaqatigiit aamma inoqutigiit peqqinnerat avatangiisit innarlerneqanngitsut aamma aningaasarsiornikkut atugassarisat pitsaasut toqqammavissaasut.
- Inuiaqatigiinni ingerlatsinermi aningaasarsiorneq, ulluinnarni atugassarititaasut kulturikkullu toqqammaviusut tunaartaralugit ingerlanneqartariaqarput.
- Aningaasarsiornikkut ineriartornermi ulluinnarni atukkatigut

aalajangiisinnaaneq kulturerpullu tunaartaralugu aalajangiisinnaaneq tassaasut Inuit politikikkut aalajangiisinnaanerannut pingaarluinnartut.

- Isumalluutit uumassusillit qangarsuarli Inuit inuutissarsiornikkut attattuagassaat napatissinnaasimasaat pinngitsooranilu siunissami kingulissatta nunagisaminni imaanilu iluaquteqarnertik, inuuniarnikkut aningaasarsiornikkullu, inuusaatsimut toqqammaviummata.
- Akisussaassuseqarluartumik isumalluutit aaqqissuussamik tunngavigissaartumillu aqunneqartumik ingerlanneqarpata Inuit ulluinnarni atukkamik pitsanngorsaatisinnaavaat siunissamilu kingulissatsinnit iluaqutigineqarsinnaasut. Inuit Nunaanni nammineq aqutseriaaseq oqartussaassuseqarnerlu tamakkiisooq pigalugu aningaasarsiornikkut ulluinnarnilu atukkat pitsanngorsarnissaannut iluaqusiisnaasut namminersorlutillu suliffeqarfiutilinnut periarfissiisnaallutik nutaanik aningaasarsiorfissanik pilersitsinikkut suliffissanillu aalaakkaasunik pilersitsinikkut aamma pisortaqaarfiit nunaminertanik akileraarutigut allatigullu ineriartornermi atorfissaqartitanut akissaqarnerulersitsisnaalluni.
- Isumalluutininik iluaquteqarneq qanoq sukkatigisumik pissanersoq inunnullu sunniutai qanoq ittuussanersut Inunnut pingaarluinnarpoq. Tamatumani oqimaaqatigiinneqartariaqarpoq. Inuit piumasaraat isumalluutininik atuineq siunissaq ungasissoq isigalugu aningaasarsiornikkut arlariinnik tunaartarisassanik pilersitsisnaasooq, kisianni pinngortitamik innarliinaveersaaneq aallaaviusariaqarpoq kiisalu nunanit allanit suliarortorpassuit nakkutigineqartumik aalajangersaaffigineqareertariaqarlutik.
- Aatsitassarsiornep ikummatissanillu iluaquteqarnerup aningaasarsiornikkut iluaqutaalluarsinnaanera qularnangillat aamma qularnangilaq inuusaaserput pinngortitarlu sunnerneqartussaasut. Tassa imaappooq kingunissat ajunngitsut ajortullu eqqarsaatigalugit uagut nammineq inuunitsinnut tuttussaammata tassaasariaqarpugut tamakkiisumik aalajangiisartut. Tamanna tunaartarisariaqarparput Inuit akunnitsinni Inuit Nunaanni nunarsuarmioqatitsinnillu ataqqineqaqqullugit.
- Isumalluutininik atuineq iluaquteqarnerlu tamarmik siunertaqartariaqarput Inuit ulluinnarni atugaannik pitsanngorsaaneermik aamma inooqatigiit akornanni pitsanngorsaaneermik. Pingaartillugu anguniagaraarput aningaasarsiorfimmik nutaamik pilersitsinerup kingunerissagaa ilinniartitaanerup, atuartitaanerup, ulluinnarni atugassaqartitaanerup, angallannerup aamma pisortat sanaartornerannut tunngatillugu iluaqusiinissaa.
- Inuit allanut tamanut naligiissitaalluta suleqatissatullu ataqqineqarluta ingerlajumavugut, naalakkersuisut, suliffeqarfissuillu avataaneersut ilisimasariaqarmassuk akisussaassusilimmik isumalluutininik iluaquteqarniarneq piffinni sumiluunniit inuiaqatigiinnut iluaqutaassappat tamatigut akisussaassuseqartumik pinngortitamik mianerinninneq innuttaasunullu akisussaassuseqartumik ingerlatsineq pisariaqartut.

Erseqqinnerusumik nalunaarutigaarput:

1. Ilumoorneq, erseqqissuseq, ammasuuneq

1.1 Nunarsuarmi inuiaat, taakkualu inooqatigiinnikkut, kulturikkut aningaasaqarnikkullu periaasii imminnut attuumassuteqaleraluttuinnarput, allanngornerit sukkatsikkaluttuinnarput, unammilligassat silarsuarmit tikikkaluttuagaat sorpassuarnik akoqaleraluttuinnarput, inuillu iliuseqarnerannut atasumik ulorianartorsiortitsinerit pingaaruteqaleraluttuinnarlutik.

1.2 Pissutsit taamatut inneranni ineriartorsinnaassagaanni, nunarsuarmi inuiaat naalagaaffiillu suleqatigiinnikkut attuumassutiminni ilumoorneq, erseqqissuuneq ammasuunerlu tunngavigisariaqarpaat – taamatut periaaseqarneq Inuit kulturiannut ileqquinullu naapertuuppoq.

1.3 Isumalluutininik atuinermut atatillugu qitiusumik paasinnittaatsitta, isummernornitta siunniussattalu nalunaarutiginissaat kissaatigaarput, tamanna Inuit aamma nunarsuarmioqatigiit iluaqutigissagaat nassuerutigalugu.

1.4 Nalunaarummi matumani isumalluutininik uumaatsunik atuneq qitiutinneqartoq, erseqqissumik ilisimaneqartariaqarpoq (a) isumalluutininik uumaatsunik aamma isumalluutininik uumassusilinnik naapertuuttumik atorluananermut apeqqutit avissaartitassaanatik imminnut atammata, aamma (b) nalunaarummi matumani tunngavigineqartut isumalluutininik uumassusilinnik atuinermut sorpassuartigut atorneqarsinnaammata.

2. Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat

2.1 *Inuit Nunaanni isumalluutininik atorluananermi Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat tunngavigineqassaaq.*

2.2 Nammineq aalajangersinnaanermut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffeqarnerat Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaatigut akuerineqarpoq. Aalajangersagaq taanna naapertorlugu, Inuit politikikkut, inooqatigiinnikkut, aningaasaqarnikkut kulturikkullu ineriartornissartik nammineq ataatsimoorlutik aalajangersinnaavaat. Nammineq aalajangiisinnaanermik pisinnaatitaaffitsinnut atatillugu *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaneq pissusiuvoq aalajangersimasuusoq, Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaanni aalajangersagarpasuit allat assigalugit.

2.3 Nunap inoqqaavisut pisinnaatitaaffivut, nammineq aalajangersinnaanermut pisinnaatitaaffipput ilanngullugu, aqutseriaatsit Inuit innuttaasut aamma Inuit innuttaannut ilaangitsut akuuffigisaat atorlugit pisariitsumik ingerlanneqarsinnaapput. Nunap immikkoortuani aalajangersimasumi nammineq aalajangersinnaanermut Inuit qanoq annertutigisumik imaluunniit qanoq ittumik angusaqarsimagaluarpataluunniit, Inuit Nunaanni isumalluutininik atorluaneq taamaallaat pisinnaassaaq Inuit nunap immikkoortuani tassangaanneersut kiffaangissuseqartumik sioqutsisumik

paasinnittumillu akuersinerisigut.

2.4 Isumalluutininik atuinermik pisortat ingerlatsineranni isumalluutininik suliffissuaqarfiit namminersortut, naalakkersuisut aamma pisortat oqartussaasuisa suliaat tamarmik Nalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaat naapertorlugu ingerlanneqassapput. Nalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaannik ataqqinninneq ammasuusariaqarpoq paasiuminarlunilu, aamma arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsunit illuatungaannarsiunngitsumillu misissorneqarsinnaasariaqarluni.

3. Issittumi Oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat

3.1 *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaanermi *Issittumi Oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat* aallaavigineqassaaq, taanna Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivinit april 2009-mi akuersissutigineqarpoq.

3.2 *Issittumi Oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaanni, Inuit Nunaanni* isumalluutininik aqutsinermi atuinermilu tunngavissat attuumassuteqartut amerlasuut nalunaarsorneqarput, taakkununga ilaallutik inatsimmik ataqqinninneq aamma nunat tamat akornanni aamma nunani ataasiakkaani inatsisit naapertorlugit Inuit Issittumi nunap inoqqaavisut pisinnaatitaaffiinik akuersaarneq.

4. Ingerlatseriaatsip ilusilernerani aalajangiisarnernilu Inuit peqatiginerat

4.1 *Issittumi oqartussaaneq pillugu Issittormiut nalunaarutaanni* qitiutinneqartoq tassaavoq, *Inuit Nunaannut* sunniuteqartunik ingerlatseriaatsimik ilusiliinermi aalajangiisarnernilu Inuit suleqataanissaannik naligiissumillu peqatigineqarnissaannik piumasaqarneq.

4.2 Isumalluutininik atorluaanermut atatillugu Inuit peqatiginerat pissutsit aallaavigalugit assigiinngiaarsinnaavoq, peqatigiinnermili qamuuna siunniussanut peqatigiinnerullu imarisaanut pisortat aqutsinerat suliffeqarfiillu namminersortut ilaatinneqassapput.

4.3 Peqatigiinnermut ilaassapput Inuit najukkani inuiaqatigiinniittut isumatuumik tunniusimanagerat pissusiviusutigullu peqataatinnerat, taakkuummatami *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaanermi toqqaannarnerpaamik kalluarneqartut.

4.4 Joint ventures niuernikkullu suliniutit atorlugit Inuit inuussutissarsiutaat taakkualu suliffeqarfiisa naammassisaqarsinnaanerujartornerat ilippanaataallu atorluarneqassapput, taamaaliornikkut aningaasaleeqataassutissat oqinnerussammata, aamma akuersissutit, attartorneq assigisaannillu aaqqissuussinerit aqutugalugit nunaminertanik isumalluutininillu atugassiinissaq oqinnerussalluni.

4.5 *Inuit Nunaanni* Inuit tamarmiusut akornanni tusarniaariaatsinik

atuuttussanik suliaqarnissaq pisariaqartinneqartoq Inuit nassuerutigaa, Inuit najugaqarfigisaanni isumalluutininik atorluaanissamut annertuumik ineriartortitsinissat, Inuit najugaqarfiannut sanilerisamut ataatsimut arlaqartunulluunniit avatangiisinut allatigullu annertuumik kinguneqartussat akuersissutiginerisa, Inuit najugaqarfiini taakkualuunniit akornanni paasissutissanik isummanilluunniit paarlaateqatigiinnissamut naammattumik periarfissanik malitseqarnissaat qulakkeerniarlugu.

5. Nunarsuarmi tamarmi avatangiisit isumannaatsuunissaat

5.1 Nunarsuarmi tamarmi avatangiisit isumannaatsuunissaat eqqarsaatigalugu Inuit allallu namminneq ingerlatsivitik nunallu tamat akornanni periarfissat aqutigalugit iliuutsumik ulorianaataannut iluaqutissartaannullu ataatsimoorussamik akisussaaffeqarput.

5.2 Gassimik nunarsuup silaannaanik kissatsikkiartortitsisumik aniatitsinerup nunarsuarmi tamarmi, naalagaaffinni nunallu immikkoortuini akiorniarnernanum *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaaneq tapertaassaaq, akiorniarnernalu isiginngitsuusaarneqassanani, silallu pissusiata allanngoriartornerani pissusiviusut aallaavigalugit tamatigut isiginiarneqartassalluni.

5.3 Naalagaaffiit aamma nunani tamani inuiaqatigiit silap pissusiata allanngoriartorneranum tulluarsarlutik suliniuteqarnerminni *Inuit Nunaanni* nunap immikkoortuini najukkanilu inuiaqatigiinni silap pissusianum naleqqussarnermik suliniutinum aamma attaveqaatinum ikummatissanum attuumassuteqartunum tulluarsaanerannum aningaasartuutininik ataatsimoorlutik akiliinissamut pisussaaffilertariaqarput.

5.4 Issittumi uumasut piunnarnissaannum silap pissusiata sunniutai isumalluutininik atorluaanermik suliniutitigut ajornerulersinneqassanngillat.

5.5 Nunarsuaq tamakkerlugu avatangiisit isumannaatsuunissaasa ulorianartorsiortissinnaanerum minnerpaaffianiitinniarlugu Issittumi isumalluutininik atorluaanerup qanoq sukkatigisumik ingerlanissaa peqqissaartumik eqqarsaatigineqartariaqarpoq.

6. Avatangiisini peqqissuni inuiaqatigiit peqqissut

6.1 Inuiaqatigiit inuillu ataasiakkaat timikkut tarnikkullu peqqissusiat pinngortitami avatangiisit pissusissamisoorut peqqissusiannit immikkoortinneqarsinnaanngilaq.

6.2 *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaanissamut siunnersuutit ataatsimut isigaluni nalilersorneqartassappum, inuit pisariaqartitaa qitiutinneqarlutik.

6.3 *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaanerup *Inuit Nunaanni* inuiaqatigiinni inunnilu ataasiakkaani timikkut tarnikkullu peqqissuseq siuarsassavaa.

6.4 Inuit isumannaatsunik inuussutissaqarnerum isumalluutininik atorluaanikkut pitsanngoriartinneqassaaq, ajorseriartinneqarani.

6.5 Ullutsinnut atatillugu Issittumi inuiaqatigiit peqqissut attaveqaatitigut tunngaviulluinnartumik pisariaqartitat pilersinneqarnissaat, allanngutsaaliornissaat pitsanngorsarnissaallu pisariaqartippaat, ilanngullugulu inissiat, ilinniartitaanerit, peqqinnissaqarfik aamma inooqatigiinnikkut sullissinerit aamma assartuinnermut, angallannermut kiisalu attaveqaatitigut atortorissaarutit, pisortat ingerlatsiviisa ingerlataannik aamma suliffeqarfiit namminersortut ingerlatsinerannik sullissisussat pisariaqartillugit.

7. *Inuit Nunaanni* aningaasarsiornikkut imminut pilersorneq aamma isumalluutininik piujuartitsinermik tunngaveqartumik atuineq

7.1 *Inuit Nunaanni* ungasinnerusoq isigalugu isumalluutininik atorluannikkut aningaasarsiornikkut periarfissat pilersut Inuit atorniarpaat.

7.2 *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaneq imminut nammassinnaassaaq. Inuit siunissamut pisariaqartissaat akiginagit Inuit ullumikkut pisariaqartitaannut iluaqutaassaaq.

7.3 Isumalluutininik atorluannissamut suliniummut illersuisut ineriartortitsinissap siunnersuutigineqartup piujuartitsinermik tunngaveqartumik uppersarnissaanut akisussaasuupput.

7.4 Isumalluutininik atorluannissamut suliniutip imminut nammassinnaanera paasiniarlugu ilisimatuussutsikkut malittarisat pissarsiarineqarsinnaasut pitsaanerpaat aamma Inuit ilisimasaat ilaatinneqassapput atorneqarlutillu.

7.5 Nunat tamat akornanni malittarisanik aalajangersaasartut Inunnit toqqaannartumik isumatuumillu isummorsorneqarnissartik ugartortariaqarpaat qulakkeerlugulu. Naalagaaffinni, nunap immikkoortuini najukkanilu suliaqarfiit, soorlu imaani aamma nunami ingerlatsinermik aqqissuussinerit angusaqarfiulluurtunngorlugit, paasiuminartunngorlugit akisussaassuseqartunngorlugillu ilusilersorneqassapput atorneqarlutillu, taamaaliornikkut Inunnit qaqugukkulluunniit tatigineqarnissaq anguniarlugu attatiinnarniarlugulu.

7.6 Isumalluutininik atorluannissamik siunnersuutigineqartumi inuiaqatigiit toqqartumik kalluagaasussat misilittakkat tunngavigalugit tapersorneqarnissaannut piujuartitsinermik tunngaveqartumik najoqqutassat pisariaqartinneqarnerat naqissuserneqarsimasariaqarpoq.

8. Sunnerneqarneq, pitsaaliuineq ikiorsiinerlu

8.1 Piginnittussaaneq pisinnaatitaaffiilluunniit pisortanit tunniunneqarsimagaluarpataluunniit, *Inuit Nunaanni* isumalluutininik uumaatsunik atorluannerup ingerlatiinnarnissaanut ataasiakkaanut naleqqutinngitsunilluunniit ”pisinnaatitaaffinnik” peqartoqanngilaq. Suliniutip Inunnit nakkutigineqassapput tassaassallutillu Inunnut tamaginnullu sapinngisamik iluaqutaanerpaasussat.

8.2 Ingerlatat nunami imaanilu ingerlanneqartut nakkutiginerat makkuninnga imaqassaaq (a) nunaminertamik (imartamik) ungasinnerusoq isigalugu atuinissamut pilersaarutit, suliniutinut

aalajangersimasunut atuuttunut atorluaanermi tunngaviumik malittarisassat taakkunani aalajangersarneqarlutik, aamma (b) suliniutit aalajangersimasut sunniutigisinnaasaasa nalilersornissaannut kingunissaasa tamakkiisumik nalilersoqqissaarnerat.

8.3 Ingerlatsinermut periaatsini, nunaminertamik (imartamik) atuinermut pilersaarutini aamma kingunissaasa nalilersoqqissaarnerini suliniutit pioreersut suliniutissatullu ilippanaateqartut katillutik sunniutigisinnaasaat eqqarsaatigineqassapput, pisariaqarfiinilu suliniutit akuersissutigineqartut amerlassusaat annertussiallu killilerneqarsinnaallutik.

8.4 Kingunissaanik nalilersueqqissaarnerit nunaminertanut isorartuunut tunngatitat aqutsinermut periaasissaapput pingaaruteqartut pisariaqartinneqartullu, suliniutitullu siunnersuutit immikkut ittut sioqqullugit piviusunngortinneqartarnissaat siuarsarneqartariaqarluni.

8.5 Kingunissaanik nalilersueqqissaarnerni avatangiisitigut, inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut kulturikkullu kingunerisinnaasai suliniutip nalaani aamma suliniutip naammassereernerata unitsiinnarnerataluunniit kingorna takkussinnaasut tamarmik misissorneqartariaqarput.

8.6 *Avatangiisit ineriartornerlu pillugit Riomit Nalunaarummi* aalajangersakkat attuumassuteqartut, mianersornissamik tunngaveqarneq aamma mingutsitsisup akiliinissaanik tunngaveqarneq naapertorlugit, suliniutip pilersaarusiornerani killiffinni tamani, nalilersuineri, atortussanngortitsineri pilersitsitseqqinnermilu suleriaaseqartoqassaaq.

8.7 Nunaminertanik imartanillu kallarneqartunik pilersitseqqinneq uumaffigineqartunillu iluaqutissanngortitseqqinneq peqqissaartumik pilersaarusiorneqassaaq, suliniutillu ingerlanneqarnera tamaat siumoortumik aningaasaliiffigineqareersimassalluni.

8.8 *Inuit Nunaanni* atorluaanerni tamani avatangiisinut malittarisat inerisimanerpaat piumasaqaatitaqarnerpaallu malinneqassapput, Issittumi pissutsit tamakkiisumik eqqarsaatigineqarlutik (*Assersuutigalugu*, aatsitassarsiornermi aamma gassimik uuliamillu imartami atorluaanermi nunamut Issittumiluunnit imartanut maqisoortoqannginnissaa piumasaqaataasariaqarpoq).

8.9 Tulleriarineri sallerpaatitaasoq tassaavoq imartami maqisoornissap pinaveersimatinnissaa, atortussiassallu toqunartullit imaanut nunamullu seerisoornissaasa pinngitsoortinnissaat. Pinaveersaartitsineri suliniuteqarneq aningaasaliissuteqarnertut isigineqartariaqarpoq, aningaasartuutit annikillinerannik iluanaaruteqartitsisusooq.

8.10 Maqisoortoqarnerani, nunami imaaniluunniit mingutsitsisoqarnerani aatsitassarsiorfimmiluunnit ajornartorsiortoqarnerani iliuitsit, teknikikkut malittarisanik pitsaanerpaanik eqqortitsisusapput, eqqiaanermilu teknikikkut periaatsit misiligarneqareersut Inuit tamakkiisumik peqataaffigisaat tunngavigineqassallutik.

8.11 Issittup imartaani maqisoornernut iliuusissatut siunnersuutini ilaatinneqassaaq sikuusuni, aakkaasuni sikoqqittunilu uuliaarluerneq

suliffissuaqarfiit katersisinnaassutsimik misilerarneqareersumik takutitsinerat. Taamatut ittumik takutitsinani isumalluutininik atorluanaanissamut akuersissuteqarneq tunngaviatigut akisussaassuseqanngitsuli ornerussaaq.

8.12 Issittumi imartani uuliamik maqisoornissap angusaqarfiulluurtumik pinaveersaartinnissaanut umiarsuit angallannerisa toqqartumik peqataalluni nakkutigineqarnissaat, ajutoortoqartillugulu sukkasuumik angusaqarfiulluurtumillu annaassiniapallassinnaaneq pisariaqarput. Pisortat oqartussaasui oqartussaaffinnilu attuumassuteqartuni ineriartortitsisut imminnut pisussaaffilissapput sumiissusersiutinut atortorissaarutinut, umiarsuit angallannerisa aqunneqarnerinut, umiarsuarnik nakkutilliinerit malinneqarnerinut, isumannaallisaanermut eqqarsaatinut, ajornartoortoqarnerani upalungaarsimasunut kiisalu umiarsualiviit umiarsualiveqarfiillu pingaarnerusutigut ilusilersugaanissaannut annertunerusumik aningaasaliissuteqarnissamut.

8.13 Issittumi imaani ilisimasortat pillugit malittarisassat piunasaqaatillu peqqissaartumik eqqarsaatigeqqissaarneqassapput sakkortuumillu atorneqarlutik.

8.14 Imartami uuliasiornerup atorluanerullu kingunerisaanik nunami, imermi imartanilu mingutsitsinermi akisussaaneermut taarsiisussaaneermullu nunat tamat akornanni aqqissuussineq pilersinneqassaaq.

8.15 Minnerpaamik malittarisatut Issittumi Siunnersuisoqatigiit malittarisassat "Arctic Offshore Oil and Gas Guidelines" tunngavigineqassapput.

9. Inuit inuunerminni atugarisaannik pitsanngorsaaneq aamma

Inuit naalakkersuisutut annertunerusumik akisussaaffeqarnerat

9.1 Inuit naatsorsuutigaat isumalluutininik atorluaneramik suliniutit nutaat pigisatigut atugarissaanerulernitsinnut tapertaajumaartut. Taamatut naatsorsuutigisaqarneq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii aamma inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat tamat akornanni isumaqatigiissutinit malittarisanillu attuumassuteqartunit, naalagaaffinni sisamaasuni Issittumiittuni Inuit inuuffigisaanni inatsiseqarnikkut aqqissuussinernit politikikkullu naleqartitanit sakkortuumik sorlaqarpoq, kiisalu eqqortuliorneq silatusaarnerlu atorneqarlutik.

9.2 Periaatsit arlaqartut atorlugit – nunamut pisinnaatitaaffiit pillugit inatsiseqarneq, atuinissamut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutit, namminersorluni oqartussaqaarneq, naalagaaffiit akornanni aamma inatsisitigut tunngaviusutigut aqqissuussinerit – atorlugit *Inuit Inuit Nunaannik* aqutsinissamut periaatsit pingaaruteqartut pigilersimavaat assigiinngitsunillu qaffasissusilimmik aqutsilerlutik. Periaatsit ilarpassuisigut isumalluutininik aqutsinermut oqartussaasut immikkut ittumik suliaqartut peqataaffiginissaannut Inuit toqqaannartumik periarfissaqalerput, pilersaaruserneq, suliniutip nalilersoqqissaarnera pisortallu nakkutilliineramik oqartussaasui peqataaffiginnaallugit.

9.3 Naak taamatut ineriartorneq Inuit suliniuteqarnerisa aalajangiisinnaassuseqarnerisalu annerusumik kingunerigaluaaraat, Issittumi naalagaaffinnut sisamaasunut akuttunnigitsumik iluaqutaasarpoq, taakkunanngalu pitsaasutut maligassatullu tikilluaqquneqartarluni.

9.4 Taamaattumik isumalluutininik atorluaanermik suliniutini Inuit nammineq naalakkersornerisa annertusiartornerannik ineriartorneq eqqarsaatigineqartassaaq, ajornanngippallu taakkuninnga siuarsaalluni.

9.5 Pisortat isertitaat, isumalluutininik atorluaanermi killiffinnit tamaneersut, pingaarnersiulluni tullerriaarineq tulliuuttoq naapertorlugu unneqqarissumik erseqqissumillu agguaanneqartariaqarput: (1) avatangiisinut naatsorsuutigineqanngitsumik piarinaatsoornikkulluunniit kingunerinut isumannaallisaanissamut, (2) najukkami inuiaqatigiit imaluunniit nunap immikkoortuisa pitsaanngitsumik sunnerneqarnerannut taarsiissutinut, (3) najukkami inuiaqatigiit nunallu immikkoortuini inuuniarnikkut atugarisaasa nalinginnaasumillu ineriartornerisa pitsanngortinnerinut tapertaanissamut, aamma (4) aningaasarsiornikkut ingerlatsinerup pitsaasumik ingerlanissaanut tapertaanissamut aamma suliaqarfiit Inuit aqutsinerannik suliaqartut aalajaatsunissaannut tapertaanissamut. *Inuit Nunaanni* Inuit pissusissamisoortumik pisariaqartitaat taakku aatsaat isumagineqareerpata, pisortat isertitaasigut naalagaaffiit qitiusumik karsiinut tapiissuteqartoqartariaqarpoq.

9.6 *Inuit Nunaanni* isumalluutininik atorluaanermik ingerlatani killiffinni tamani Inuit sulisorineqarnerat annerpaaffianiitinneqassaaq.

9.7 Pisussuutininik atorluaanerup qanoq annertutiginera apeqqutaatinnagu isumalluutininik atorluaanermik suliniutinit Inuit toqqaannartumik pingaaruteqartunillu sulinerikkut isertitaqarnissaaq angussavaat. Taamaattumik *Inuit ilinniartitaanermut aningaasaateqarfiat* Canadami, Kalaallit Nunaanni, Ruslandimi USA-milu pisortat aningaasaliissuteqarnerisigut pilersinneqartariaqarpoq.

10. Inuit kulturiata eqeersimaartup siuarsarnera akuersarneralu

10.1 Nunat inoqqaavinut tunngatillugu inuiannut inatsiseqarnermi tunngaviusut malittarisallu amerlaqisut aallaavigaat, inuit kulturikkut assigiinngisitaarnerisa ineriartornerat assigiinngisitaarnerisalu attatiinnarnerat akisussaaffiunerannik aamma inuiannut tamanut iluaqutaanerannik sakkortuumik upperinnineq. *Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaatigut* akuersarneqarpoq, nunat inoqqaavisa oqaatsiminnik, qangaanit ilisimaarisat aamma kulturikkut kingornussaminnik oqariartaatsiminnillu attasiinnarnissamut, nakkutiginninnissamut, illersuinissamut ineriartortitsinissamullu pisinnaatitaaffeqartut.

10.2 Inuit kulturiat sorlaqarlunilu eqeersimaartuuvoq. Isumalluutininik atorluaanermik suliniutit Inuit kulturiannik nungusaanatik ipititsinatilluunniit akerlianilli tapertaallutik siuarsaallutillu pilersaarusiorneqartarnissaata ingerlanneqartarnissaatalu qulakkeerneqarnissaat Inuit akisussaaffigaat.

10.3 Isumalluutini atorluanaanissamut suliniutini annertunerusunit, annertuallaamik angusaqarniarfiusunit, piffissaanngitsukkut suliarineqartunit imaluunniit piareersarnerlutanit ingerlannerliukkanilluunniit Inuit kulturiata pisariaqanngitsumik pitsaanngitsunik artukkerneqarnissaanut sunnerneqarnissaanullu illersuinissamut Inuit pisussaaffeqarput, ingammik eqqarsaatigigaanni taamatut pisoqarnerani inuppassuit naggueqatigiinnut Inunnut ilaanngitsut tikerarnerannik kinguneqartartoq, peqatigisaanillu teknikkikkut periarfissat, ilinniartitaanerit niueqateqarnissamullu periarfissat Inuit pisariaqartitaat paasissutissiissutigineqaratik.

10.4 *Inuit Nunaanni* naalakkersuisut, pisortat suliffeqarfii aamma namminersorlutik ingerlatsisut pisussaaffinnik taakkuninnga avitseqatigiissapput.

Uagut, Inuit *Inuit Nunaanneersut*, *Inuit Nunaanni* isumalluutini atorluanermi tunngavinnut maani ”*Inuit Nunaanni isumalluutini atorluanermi tunngaviit pillugit Inuit Issittormiut nalunaarutaat*”-ni aalajangersarneqartunut immitsinnut pisussaaffilerpugut. Illuatungeriit tamaasa – kikkut tamarmik peqataasinnaatitaanissartik naatsorsuutigisinnaavaat – *Inuit Nunaanni* naalakkersuineranut, aqutsineranut, ineriartortitsineranut imaluunniit isumalluutini atorluaneranut akuusut imaluunniit akuulerusuttut Inuit ilaseraat, nalunaarummi matumani qamuuna siunertaq allassimasullu naapertorlugit iliuuseqaqqullugit.

Aqqaluk Lynge

Siulittaasoq, Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivi

Jim Stotts ICC Siulittaasup tullia, Alaska

Tatiana Achirgina ICC Siulittaasup tullia, Chukotka

Duane Smith ICC Siulittaasup tullia, Canada

Carl Christian Olsen ICC Siulittaasup tullia, Kalaallit Nunaat